

Arbets tid (12 §)

12 § Arbetsgivaren ska vidta de åtgärder som behövs för att motverka att arbetstidens förläggning leder till ohälsa hos arbetstagarna.

Arbets tidens förläggning ska inte orsaka ohälsa

Arbets tidens förläggning på dygnet och över veckan påverkar vår hälsa och är därför en viktig arbetsmiljöfråga. Det kan handla om när vi arbetar, hur länge vi arbetar, våra möjligheter till återhämtning och vilket inflytande vi har över arbetstiden.

Det bör sägas att 12 § i OSA handlar mycket om skiftarbete och arbete som av arbetsgivaren förläggs på kvällar, helger eller nätter. Skolans verksamhet utförs vanligtvis enbart dagtid. Mot denna bakgrund är paragraferna 9-11 i OSA ofta mer relevanta när det gäller att förebygga ohälsa i skola och förskola.

Ett problem som kan aktualiseras genom 12 § är förväntningar på att vara ständigt nåbar. Det är sällan klart varifrån förväntningarna kommer, men det är väl känt att många lärare kommunicerar med föräldrar och elever på kvällstid och på helger. Om detta bedöms vara ett arbetsmiljöproblem rekommenderar parterna bakom Skol-OSA att det upprättas en tillgänglighetspolicy. Denna policy kan exempelvis tala om när och hur lärare och skolledare normalt kan förväntas vara nåbara för föräldrar. Den kan också sätta gränser så att medarbetare inte skapar en kultur som innebär nåbarhet på oönskade tider. Policyns syfte ska vara att motverka för stora förväntningar på tillgänglighet och att möjliggöra god återhämtning från arbetet. Det kan här vara en fördel att central kommunal ledning utarbetar ett policydokument som sedan anpassas för den lokala verksamheten.

Mer om arbets tidens förläggning

- Arbets tidslagen ligger till grund för hur arbetstiden regleras. Lagen ger utrymme för att förhandla överenskommelser om arbetstid som därför kan se olika ut i centrala och lokala kollektivavtal.
- Skolledare har ofta oreglerad arbetstid – fortfarande ska dock deras chefer följa upp deras arbetstid. Inte sällan ska tid journalföras.
- Förväntan på tillgänglighet som upplevs som ett arbetsmiljöproblem bör följas upp i det systematiska arbetsmiljöarbetet i skola och förskola samt för skolledare.
- Chefer bör föregå med gott exempel ifråga om att förlägga sin arbetstid på ett bra sätt. Chefens agerande bidrar ofta till den kultur som utvecklas på arbetsplatsen.

Skol-OSA: Ett skolanpassat stödmaterial till Arbetsmiljöverkets föreskrifter om Organisatorisk och Social Arbetsmiljö (AFS 2015:4)

Informationen riktar sig särskilt till dig som jobbar med arbetsmiljöfrågor i skolan och förskolan. Här finns råd, tips, tolkningar och stöd för skolledare och ombud i lokal och central samverkan/MBL/skyddskommitté.

Skol-OSA är ett partsgemensamt projekt mellan Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund.

I skol-OSA finns texter som utvecklar och förklarar OSA:s paragrafer. Här finns också texter som riktar sig direkt till lokala och centrala samverkansgrupper, skyddskommitté eller motsvarande. Tanken är att ombud och chefer ska kunna läsa mer om OSA-paragraferna, men också få reda på hur man kan jobba med OSA i skolan och förskolan så att arbetsmiljön blir bättre.

I skol-OSA finns en verktygssida där du kan hitta olika verktyg för arbetsmiljöarbete, exempelvis OSA-checklistor och förslag till riskbedömningar.

Läsanvisning: text hämtad från föreskriften är markerad med kursiv stil.

Bakgrund

Arbetsmiljöverket har den sista mars 2016, utfärdat nya föreskrifter, Organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA), AFS 2015:4. Människor ska inte bli sjuka på grund av exempelvis ohälsosam arbetsbelastning eller kränkande särbehandling.

Avtalsparterna (SKL och Lärarnas Samverkansråd) valde i november att prolongera HÖK 12 och tillsatte i samband med detta fem arbetsgrupper. En av dessa arbetsgrupper handlar om arbetsmiljö och ansvarar för att utarbeta ett stödmaterial med utgångspunkt i OSA för förskolans och skolans verksamhet. Parterna vill understryka det gemensamma ansvaret för ett väl fungerande systematiskt arbetsmiljöarbete i samverkan och ser positivt på de nya föreskrifterna. Föreskrifterna är tydliga och konkreta och kan på så sätt bidra till en god utveckling ifråga om att förebygga ohälsa.

En god organisatorisk och social arbetsmiljö gynnar även förskolans och skolans måluppfyllelse.